

ივანე სეხნიაშვილი
ფილოლოგიის დოქტორი,
ახალი უმაღლესი სასწავლებელი-ნიუენის
ავილირებული პროფესორი

დამოუკიდებელი მედიის თავისებურებანი

ანოტაცია

არის თუ არა, ან არსებობს თუ არა, ან ფუნქციონირებს თუ არა მედია დამოუკიდებლად? ამ კითხვაზე პასუხის გაცემა საკმაოდ რთულად გვეჩვენება, მიუხედავად სხვადასხვა ტელევიზიაში ჩვენი მრავალწლიანი გამოცდილებისა. დამოუკიდებელი მედია, ჩვენი აზრით, არ არსებობს და შევეცდებით ავხსნათ თუ რატომ არ შეიძლება ან ვერ ახერხებს მედია დამოუკიდებლად არსებობას.

მსოფლიოში სოციალური ქსელების განვითარებამ განსაკუთრებით გაზარდა ობიექტური და არა მხოლოდ კრიტიკული ინფორმაციის მნიშვნელობა, რადგან სწორედ აქ, ამ „სივრცეში“ ვრცელდება და, ჩვენდა სამწუხაროდ, საკმაოდ ხშირადაც ისეთი დამაჯერებელი ფეიკნიუსები, რომ დაინტერესებული პირი ძალიან ადვილად ტყუვდება. თუმცა დღეს უკვე შესაძლებელია და თან ძალიან ადვილად ფეიკნიუსის გადამოწმება, მაგალითისათვის შეგვიძლია მოვიყვანოთ, როგორც ტელევიზიები, ასევე რადიო.

ჩვენი აზრით, ვერც ერთი მედია და მათ შორის „დამოუკიდებელი“ ტელევიზია ვერ იქნება თავისუფალი, რადგან მას ჰყავს მეპატრონე, სპონსორი, დამფინანსებელი და ა.შ. ესე იგი შენ, როგორც დაქირავებულმა, ამ შემთხვევაში ტელევიზიამ და თან „დამოუკიდებელმა“, უნდა გაატარო მისი ან მათი პოლიტიკა. ეს კი უკვე ადარ არის თავისუფლება, ან თუნდაც დამოუკიდებლობა. დამფუძნებლების ფულზე დამოკიდებულ ტელევიზიებს კი სტაბილურობის მხრივ სერიოზული პრობლემები შეექმნებათ. თუ მავანმა ჩათვალა, რომ მას ტელევიზიაში მილიონების ჩაყრა ადარ უდირს, არხი მომენტალურად წყვეტს არსებობას.

საკვანძო სიტყვები: მედია, ტელევიზია, რადიო, დამოუკიდებელი.

დამოუკიდებელი მედიის თავისებურებანი

არის თუ არა, ან არსებობს თუ არა, ან ფუნქციონირებს თუ არა მედია დამოუკიდებლად? ამ კითხვაზე პასუხის გაცემა საკმაოდ რთულად გვეჩვენება, მიუხედავად სხვადასხვა ტელევიზიაში ჩვენი მრავალწლიანი გამოცდილებისა. დამოუკიდებელი მედია, ჩვენი აზრით, არ არსებობს და შევეცდებით ავხსნათ თუ რატომ არ შეიძლება ან ვერ ახერხებს მედია დამოუკიდებლად არსებობას.

მსოფლიოში სოციალური ქსელების განვითარებამ განსაკუთრებით გაზარდა ობიექტური და არა მხოლოდ კრიტიკული ინფორმაციის მნიშვნელობა, რადგან სწორედ აქ, ამ „სივრცეში“ ვრცელდება და, ჩვენდა სამწუხაროდ, საკმაოდ ხშირადაც ისეთი დამაჯერებელი ფეიკნიუსები, რომ დაინტერესებული პირი ძალიან ადვილად ტყუვდება. თუმცა დღეს უკვე შესაძლებელია და თან ძალიან ადვილად ფეიკნიუსის გადამოწმება, მაგალითისათვის შეგვიძლია მოვიყვანოთ, როგორც ტელევიზიები, ასევე რადიო.

ისეთი ქვეყნისათვის, როგორც არის საქართველო გადამოწმებული და ობიექტური ინფორმაცია საკმაოდ მნიშვნელოვანია. სწორედ ამას მოჰყვება სტაბილური განვითარება და ნამდვილი დემოკრატია.

როგორც ცნობილია, ონლაინმედია სწრაფი ტემპებით ვითარდება, მასზე მუშაობენ მთელი რიგი სახელმწიფო მანქანები და არა მარტო. თუმცა, საბედნიეროდ, საზოგადოებაში ტელევიზიის როლი, ჩვენი დაკვირვებით, დიდხანს ძალიან მნიშვნელოვანი იქნება. ტელემაყურებლისთვის ობიექტური, მიუკერძოებელი და სწორი ინფორმაციის მიწოდება შეუძლია მხოლოდ თავისუფალ მედიას. ბიზნესით დაინტერესებულტათვის ეს მოდელი მარტივი გასაგები უნდა იყოს. თუ მომხმარებელს არ შესთავაზებ ხარისხიან პროდუქტს, მას ხომ დაკარგავ, ესე იგი შესაბამისად, შეგიმცირდება შემოსავლები და ა.შ.

ჩვენი აზრით და დაკვირვებით, მნიშვნელოვანი როლი, რომელსაც ასრულებს სამოქალაქო სექტორი და ტელევიზიები, არის საქართველოს მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლება. ეს კი მნიშვნელოვანია, რადგან საზოგადოება ვალდებულია ჰქონდეს ინფორმაცია თავისი უფლებების შესახებ. ტელემაყურებელმა კარგად უნდა იცოდეს, თუ როგორ უნდა მოიქცნენ ამა თუ იმ საკითხის მოგვარებისას. სატელევიზიო გადაცემების შემდეგ ცნობიერების ამაღლება ასევე მნიშვნელოვანი უნდა იყოს საზოგადოების ინტერესის დასაკმაყოფილებლად რთული საკითხების მიმართ. უფრო მნიშვნელოვანია ის რომ, საზოგადოების წინაშე დგას მნიშვნელოვანი ამოცანა, პირიქით მოხდეს და გაანათლოს მედია სხვადასხვა პრობლემის საკითხებზე და უკვე ტელევიზიამ კი გადმოსცეს და გააშუქოს გასაგებ ენაზე სწორედ ეს საკითხები.

ცნობიერების ამაღლებაში მყოფი და ტელევიზიები ერთმანეთს ავსებენ. საზოგადოებრივი ორგანიზაციები უზრუნველყოფენ განათლებას, ხოლო ტელევიზია მიაწვდის მიუკერძოებელ ინფორმაციას თავისი მაყურებელს იმ საკითხების შესახებ, რომელიც საზოგადოებას აინტერესებს, მიეკუთვნება და პირადად ეხება. ტელევიზია ვალდებულია აწვდიდეს მაყურებელს მათთვის საჭირო და რაც მთავარია საინტერესო ცნობებს. ამ შემთხვევაში კი როგორც მაყურებლის, ასევე ტელევიზიის პასუხისმგებლობაა, ობიექტური, მიუკერძოებელი და გადამოწმებული ინფორმაცია მიაწოდონ დაინტერესებულ მხარეს.

ჩვენი დაკვირვებით, მთავარი პრობლემა არის ის, რომ ყველა ქვეყანაში, მათ შორის საქართველოშიც ტელევიზიების დიდი ნაწილი პოლიტიზებულია.

პოლიტიკურ მხარეებს, ვგულისხმობთ როგორც პოზიციას, აგრეთვე ოპოზიციას, არ აინტერესებთ არც შემოსავლები, არც ხარჯი, არც სარეკლამო დრო და სხვა. ამ დროს კი მათთვის მთავარია პოლიტიკური დღის წესრიგი.

საინტერესოდ მიგვაჩნია რადიო თავისუფლების მიერ 2022 წლის 01 მარტს გამოქვეყნებული სტატია „ადარც ფეისბუკი, ადარც ტიკტოკი, ადარც იუტუბი - კრემლის მედია მთელ ევროპაში იბლოკება“, სადაც საკმაოდ კარგად და ნათლად არის აღწერილი ის მდგომარეობა, რასაც ჩვენს დროში, ჩვენს თვალწინ ჰქონდა სულ ცოტა ხნის წინ ადგილი.

აი, რას აქვეყნებდა რადიო „თავისუფლება“ საკუთარ ვებგვერდზე: „ევროპელი მარეგულირებლების კვალდაკვალ, სოციალური ქსელებიც ბლოკავენ კრემლის მიერ კონტროლირებად მედიას - RT-ს და Sputnik-ს. ამ დროს, ყველა რუსულ მედიასაშუალებას ეკრძალება, უკრაინაში მიმდინარე ომს უწოდოს ომი. ევროპელები RT-სა და Sputnik-ის ტიკტოკებს ვეღარ ნახავენ. უკრაინაში მიმდინარე ომის ფონზე, ჩინური გიგანტის მსგავსად, იუტუბმა და ფეისბუკმაც დაბლოკეს რუსეთის სახელმწიფო მედიაზე წვდომა ევროპელი მომხმარებლებისთვის. ფეისბუკის წარმომადგენელმა ნიკ კლეიგმა, დღეს ტვიტერზე დაწერა, რომ „რიგმა ხელისუფლებებმა და ევროკავშირმა სთხოვეს, მიიღონ დამატებითი ზომები რუსეთის სახელმწიფოს მიერ კონტროლირებადი მედიის წინააღმდეგ. შექმნილი ვითარების არაორდინარეულობის გათვალისწინებით, ამჯერად შევზღუდავთ წვდომას RT-სა და Sputnik-ზე ევროკავშირის მთელ ტერიტორიაზე“. სოციალური ქსელების გადაწყვეტილებამდე ერთი დღით ადრე, ევროკავშირის პრეზიდენტმა ურზულა ფონ დერ ლაიენმა განაცხადა, რომ ორივე მედიასაშუალებას მაუწყებლობა აეკრძალება მთლიანად ევროკავშირის ტერიტორიაზე. „[ისინი] ვეღარ შეძლებენ, გაავრცელონ ტყუილები პუტინის ომის გასამართლებლად. ჩვენ

ვმუშაობთ ინსტრუმენტებზე, რათა დავბლოკოთ მათი ტოქსიკური და საზიანო დეზინფორმაცია ევროპაში”, - დაწერა მან ტვიტერზე. შესაძლოა, დაიბლოკოს კრემლის მედიის ვებგვერდებიც. პარალელურად, Google-მა მონეტიზაცია შეუჩერა RT-ს. რაც იმას ნიშნავს, რომ მათ კონტენტზე განთავსებულ რეკლამაში ისინი ფულს ვეღარ მიიღებენ.

“სიმართლის სამინისტრო”

2005 წელს შექმნილი RT მაუწყებლობს სატელევიზიო სიხშირეებსა და ინტერნეტში ინგლისურ, გერმანულ, ფრანგულ, ესპანურ, არაბულ და რუსულ ენებზე RT-ს იუტუბარს 6 მილიონზე მეტი გამომწერი ჰყავს.

არაერთმა კვლევამ აჩვენა, რომ ტელევიზია ავრცელებს ყალბ ამბებს, შეთქმულების თეორიებს და ამახინჯებს ფაქტებს მოსკოვის პოლიტიკური ინტერესების სასარგებლოდ.

საინფორმაციო სააგენტო „სპუტნიკი“ კი მუშაობს 31 ენაზე, მათ შორის, ქართულად. ევროკავშირისა და აშშ-ის ხელისუფლებებმა, საერთაშორისო ორგანიზაციებმა და სხვა მედიასაშუალებებმა იგი არაერთხელ დაადანაშაულეს ყალბი ამბების გავრცელებაში.

ბალტიისა და აღმოსავლეთ ევროპის რამდენიმე ქვეყანამ უკვე აკრძალა კრემლის მედია. ჯერ კიდევ ომის დაწყებამდე, დიდ ბრიტანეთსა და ევროკავშირში ისმოდა მოწოდებები RT-ს მაუწყებლობის შეჩერებაზე. ამის მიზეზად, ევროპელი მარეგულირებლები „არადაბალანსებულ სარედაქციო პოლიტიკას“ ასახელებდნენ.

7 თებერვალს, ფრანგულენოვანი RT-ს შეფასებისას, ქვეყნის სამხედრო სამინისტროს სტრატეგიული კვლევების ცენტრის წარმომადგენელმა, მაქსიმ ოლინეტმა თქვა, რომ საერთაშორისო ამბები, როგორც წესი, მიუკერძოებლად შუქდება. თუმცა, როცა საქმე რუსეთის საგარეო პოლიტიკისთვის მნიშვნელოვან საკითხებს ეხება, „გამუქება ხდება მიკერძოებული და ხშირად მანიპულაციურიც კი“.

უპრეცედენტო ნაბიჯი

რუსეთისგან განსხვავებით, ევროკავშირმა კრემლის მედიასაშუალებების გათიშვამდე სამართლებრივი პროცედურები უნდა გაიაროს. საქმე ისაა, რომ მედიასაშუალების მთლიანად ევროკავშირის ტერიტორიაზე დაბლოკვა უპრეცედენტო ნაბიჯია. აქამდე 27-ვე წევრი ქვეყნის მედიამარეგულირებელი გადაწყვეტილებებს დამოუკიდებლად იღებდა.

ვერა იუროვა, ევროკომისის ვიცე-პრეზიდენტი ღირებულებებისა და გამჭვირვალობის საკითხებში, დარწმუნებულია, რომ ევროკავშირი მალე იპოვის გამოსავალს.

„მოკლენებს უფრო ფართოდ უნდა შევხედოთ და არ ვკონცენტრირდეთ მხოლოდ [მათზე], - უთხრა მან გამოცემა „პოლიტიკოსს“, - კრემლმა ინფორმაცია იარაღად აქცია. დეზინფორმაცია რუსული სამხედრო დოქტრინის ნაწილია, ისევე, როგორც უცხოეთში ზეგავლენის ოპერაციების ჩატარება“. ამ ინიციატივას კრიტიკოსებიც ჰყავს. მათი ნაწილი აცხადებს, რომ იმის მიუხედავად, პროპაგანდისტულია თუ არა, RT-იცა და Sputnik-იც მაინც მედიასაშუალებები არიან. მათი აკრძალვა კი სიტყვის თავისუფლების შეზღუდვის „სახიფათო პრეცედენტი“. გარდა ამისა, ევროპელებს რუსეთის შესაძლო პასუხიც აფიქრებთ. ისინი არ გამოირიცხავენ, რომ კრემლი გააძლიერებს ზეწოლას დამოუკიდებელ მედიასაშუალებებზე, ან საერთოდ აუკრძალავს მუშაობას. შედეგად, რუსეთის მოსახლეობა საინფორმაციო ვაკუუმში დარჩება. ციფრული პოლიტიკის ანალიტიკოსი ჟულიენ ნოკეტი „პოლიტიკოს“ ეუბნება, რომ ამის არაერთი წინაპირობა არსებობს.

თებერვლის დასაწყისში, გერმანიის მედიამარეგულირებელმა შეუჩერა ლიცენზია RT-ს. საპასუხოდ, რუსეთში აიკრძალა გერმანული „დოიჩე ველე“. რაც ომი დაიწყო, კრემლი სულ უფრო ზღუდავს რუსეთში თავისუფალი ინფორმაციის გავრცელებას. რამდენიმე დღის წინ „როსკომნადზორმა“ განგებ შეანელა ფეისბუქის, ტვიტერისა და სხვა სოციალური ქსელების მუშაობა, რათა ხელი შეუშალოს „ომის შესახებ დეზინფორმაციის გავრცელებას“. (<https://www.radiotavisupleba.ge/a/31730494.html>)¹

¹ (<https://www.radiotavisupleba.ge/a/31730494.html>)

ტელევიზიას დიდი გავლენა აქვს თავის მაყურებელზე. ჩვენი გამოცდილებით შეგვიძლია ვთქვათ კიდევ, რომ განსაკუთრებით ტელევიზიას შეუძლია ადამიანზე ფსიქოლოგიური ზემოქმედება. მაგალითად, სწორედ ტელევიზიას აქვს შესაძლებლობა ძალიან მარტივად შეუქმნას თავის მაყურებელს წარმოდგენა ამა თუ იმ ადამიანზე. შეუქმნას მასზე დადებითი ან უარყოფითი აზრი. აგრეთვე, რაც აქამდე დაუჯერებლად შეიძლება წარმოედგინა მაყურებელს, სწორედ ტელევიზიით გადმოცემული სიუჟეტის შემდეგ ესა თუ ის საკითხი ჩვეულებრივ მისაღებ ამბადაც კი შეიძლება ჩაითვალოს. ჩვენ სხვადასხვა სტატიებში ბევრჯერ ვისაუბრეთ დეზინფორმაციის შესახებ. კიდევ ერთხელ გვინდა ხაზი გავუსვათ ამ საკითხს, რომელიც, ჩვენი აზრით, მრავალი მცდელობის თუ მონდომების მიუხედავად არ ან ვერ მოგვარდა. ტელევიზიას შეუძლია საზოგადოების დეზინფორმირება ისე, რომ მაყურებელთა დიდი ნაწილი ამას ვერც მიხვდეს. ეს პრობლემა არის განსაკუთრებით რეგიონებში, სადაც ინფორმაციის გადამოწმება სხვადასხვა გარემოების გამო, სირთულეებთან არის დაკავშირებული.

ტელევიზიით წარმოთქმული ერთი შეხედვით თითქოს უწყინარი ფრაზა, რომელსაც ამ ბოლო პერიოდში განსაკუთრებით თითქმის ყოველდღიურად ვისმენთ ტელეეკრანებიდან, კარგად რომ დავაკვირდეთ და გავაანალიზოთ, ხელს უწყობს სიძულვილის ენის ჩამოყალიბებას. სწორედ ტელევიზიას შეუძლია ტელემაყურებლის აზროვნების განვითარება ან პირიქით დაქვეითება. სიძულვილის ენამ კი რა სირთულეებიც წარმოშვა და კიდევ რას მოიმკის დღევანდელი ტელემაყურებელი, ამას დრო გვაჩვენებს. ტელევიზია რომ უნდა იყოს ობიექტური, მიუკერძოებელი და დამოუკიდებელი, ესლი ნამდვილად შეგვიძლია ვისურვოთ. ეს კი მათი მფლობელების სინდისზეა, განსაკუთრებით კერძო ტელევიზიებს ვგულისხმობთ ამ დროს.

მედიის მფლობელობის და დაფინანსების გამჭვირვალობის შესახებ ასევე საინტერესო ინფორმაციას ავრცელებს ვებ გვერდი millab.ge:

„დემოკრატიულ საზოგადოებაში მედიის საკუთრებისა და დაფინანსების გამჭვირვალობა ძლიერი პლურალიზმის აუცილებელი ინსტრუმენტებია. მედია პლურალიზმის ფართო გაგება, სხვა საკითხებთან ერთად, ეკონომიკურ განზომილებადაც მოიცავს, რამაც შესაძლოა, მედია გამოცემების სარედაქციო დამოუკიდებლობის ხელყოფის და ფუნქციონირების რისკები შექმნას. მფლობელობისა და დაფინანსების წყაროების შესახებ სრულყოფილი ინფორმაცია შესაძლებლობას გვაძლევს, მედია ბაზრის სიცოცხლისუნარიანობა შევაფასოთ და განვსაზღვროთ, თუ რამდენად ახდენენ გავლენას სარედაქციო გადაწყვეტილებებზე პოლიტიკური და ეკონომიკური ინტერესები, მათ შორის მედია საშუალებების მფლობელები და რეკლამის დამკვეთები.“

“მედია პლურალიზმისა და მედიამფლობელობის გამჭვირვალობის შესახებ” ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია CM/Rec(2017x)xx, მედია გამოცემების დაფინანსების წყაროების გამჭვირვალობის უზრუნველყოფისა და მედიის ანგარიშვალდებულების გაზრდის ხელშეწყობის მიზნით, წევრი სახელმწიფოებისათვის სპეციალურ კრიტერიუმებს ადგენს. ევროპის საბჭო წევრ სახელმწიფოებს ისეთი კანონმდებლობის მიღებისა და განხორციელებისაკენ მოუწოდებს, რომელიც შემდეგი ინფორმაციის გამჟღავნების ვალდებულებას დააწესებს:

მედიის შემოსავლების წყაროების, მათ შორის სახელმწიფოს და დაფინანსების სხვა მექანიზმების, ასევე (სახელმწიფო) რეკლამის შესახებ;

სხვა მედია საშუალებებთან ან სარეკლამო კომპანიებთან, პოლიტიკურ პარტიებთან ან სახელმწიფოსთან არსებული სტრუქტურული ან სახელშეკრულებო თანამშრომლობის შესახებ, მათ შორის სახელმწიფოს მიერ დაკვეთილ რეკლამასთან მიმართებით.

ევროპის საბჭოს მიერ შემუშავებულ სახელმძღვანელო პრინციპებში მოცემულია რამდენიმე რეკომენდაცია წევრი სახელმწიფოებისათვის იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა გახდეს მედიის შესახებ ინფორმაცია ხელმისაწვდომი საზოგადოებისათვის, მათ შორის ადგილობრივ კანონმდებლობაში შესაბამისი დებულების ინტეგრირების გზით.

სახელმძღვანელო პრინციპი #1: მედიის შესახებ ინფორმაციის საზოგადოებისთვის

ხელმისაწვდომობა: „ეს უნდა განხორციელდეს იმგვარად, რომ დაცული იყოს იმ პირთა ან ორგანოების უფლებები და ლეგიტიმური ინტერესები, რომელთაც კანონით გამჭვირვალობის ვალდებულება აქვთ. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს გამჭვირვალობის ვალდებულების დაბალანსებას ვაჭრობისა და ინდუსტრიის თავისუფლების პრინციპთან მიმართებით, ასევე მონაცემთა დაცვის, კომერციული საიდუმლოების დაცვის, მედიის ინფორმაციის წყაროს კონფიდენციალობის და სარედაქციო საიდუმლოების დაცვასთან მიმართებით.“

იმავედროულად, ასეთი კანონმდებლობის შემუშავების წინაპირობა სხვადასხვა ტიპის მედია საშუალებების მიმართ (სამაუწყებლო, ბეჭდური და ონლაინ მედია) განსხვავებული რეგულაციებისა და პოლიტიკის არსებობას გულისხმობს. რეკომენდაციის მიხედვით, ვალდებულებების ზღვარი შეიძლება ისეთი ფაქტორების გათვალისწინებით განისაზღვროს, როგორცაა მედია საშუალების კომერციული ხასიათი, ფართო აუდიტორიაზე წვდომა, სარედაქციო კონტროლის განხორციელება, გამოცემის ან ტრანსლაციის სიხშირე და სისტემატურობა და სხვ.“ (<http://millab.ge/ka/mil-resources/any/23/any/>)¹

ჩვენი აზრით, ვერც ერთი მედია და მათ შორის „დამოუკიდებელი“ ტელევიზია ვერ იქნება თავისუფალი, რადგან მას ჰყავს მეპატრონე, სპონსორი, დამფინანსებელი და ა.შ. ესეიგი შენ, როგორც დაქირავებული, ამ შემთხვევაში ტელევიზიამ დათან „დამოუკიდებელმა“, უნდა გაატარო მისი ან მათი პოლიტიკა. ეს კი უკვე აღარ არის თავისუფლება, ან თუნდაც დამოუკიდებლობა. დამფუძნებლების ფულზე დამოკიდებულ ტელევიზიებს კი სტაბილურობის მხრივ სერიოზული პრობლემები შეექმნებათ. თუ მაკანმა ჩათვალა, რომ მას ტელევიზიაში მილიონების ჩაყრა აღარ უღირს, არხი მომენტალურად წყვეტს არსებობას. ასეც მოხდა და მაგალითისათვის შეგვიძლია მოვიყვანოთ პირველი დამოუკიდებელი ტელევიზია საქართველოში „იბერვიზია“, რომელმაც მუშაობა „ბნელ 90-იანებში“ შეწყვიტა.

დასკვნის სახით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ თუ დამფინანსებელი, იქნება ეს ბიზნესის წარმომადგენელი თუ სხვა ვინმე, თუ მან არ გაატარა თავისი პოლიტიკა და სათავისოდ არ გამოიყენა მისივე დაფინანსებული არხი და მაუწყებლობა, თუ მან მისცა საშუალება ტელევიზიების წარმომადგენლებს, რომ ობიექტურად, მიუკერძოებლად და სამართლიანად გადმოსცენ და გაავრცელონ ინფორმაცია, მაშინ შესაძლებელია ვთქვათ, რომ არსებობს „დამოუკიდებელი ტელევიზია“.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. <https://www.radiotavisupleba.ge/a/31730494.html>
2. <http://millab.ge/ka/mil-resources/any/23/any/>
3. <http://ambebi.ge/>
4. <http://presa.ge/>

¹ (<http://millab.ge/ka/mil-resources/any/23/any/>)